

"VASTOINKÄYMISET VOIMAVARAKSI" – yhteisöllisyyden voimaannuttava vaikutus

Hankesuunnitelma

27.5.2011

Hakija: Palveluyhdistys Kaseva ry

Toteutusaika: 5/2012–12/2014

Tausta ja tarve:

Hankkeen tärkein lähtökohta on lisätä aktiivista kansalaisuutta, yhteisöllisyyttä ja osallisuutta, ehkäistä syrjäytymistä, mielenterveysongelmia ja panostaa vertaisuuden voimaannuttavaan vaikutukseen sekä kokemusasiantuntijuuteen.

Kaarinassa teetettiin keväällä 2011 ammattilaiskysely mielenterveys- ja päihdepalveluista. Kyselyssä esille nousi mm. puute oman kokemuksen omaavien mukaan otosta mielenterveys- ja päihdetyön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Lisäksi mielenterveys- ja päihdetyön työntekijöiden strategian työryhmän väliseminaarissa yhteisöllisyys nostettiin sijalle yksi, kuin myös vapaaehtoistyö, järjestötyö ja kolmas sektori. Hanke noudattaa siis tekeillä olevaa mielenterveys- ja päihdetyön strategiasuunnitelmaa sekä vastaa ajan haasteisiin ja tarpeisiin.

Hanketta on tehty tiiviissä yhteistyössä mm. paikallisen sosiaalitoimen, nuorisotoimen, kulttuuritoimen, Kaarinan seurakunnan, Kaarinan Vanhusten Palvelukeskuksen säätiön, mielenterveys – ja päihdeyksikkö Vintin sekä maahanmuuttaja-asiantuntijoiden kanssa. Lisäksi alueellista yhteistyötä on tehty Turun Lähimmäispalveluyhdistys ry:n ja Turun Valikko-ryhmän kanssa.

Vapaaehtoistoiminnan resurssipankin perustaminen Kaarina on ajankohtaista, koska myös valtakunnallisella tasolla ollaan rakentamassa resurssikeskusten verkostoa. Lisäksi Turussa ollaan samaan aikaan hakemassa rahoitusta Vapaaehtoistoiminnan resurssikeskus ja kumppanuusmalli Turkuun- hankkeelle. Palveluyhdistys Kaseva ry ja Turun resurssikeskus- hanketta hallinnoiva Turun Lähimmäispalveluyhdistys ry tekevät keskenään aiesopimuksen, jossa määritellään tarkemmin yhteistyömuodot. Hankkeet tekevät tiivistä yhteistyötä mm. luomalla yhteisen sähköisen portaalin, käyttävät samaa arviointimenetelmää, sosiaalista tilinpitoa ja toimivat toistensa ulkopuolisina arvioitsijoina sekä vertaistyönohjauskumppanina.

”Vastoinkäymiset voimavaraksi” -hankkeen taustalla ovat myös Palveluyhdistys Kaseva ry:n ja Kaarinan Vanhusten Palvelukeskuksen säätiön kumppanuushankkeesta, MT-navigaattori-projektista saadut hyvät kokemukset ja esille nousseet kehittämistarpeet. Projektissa ollaan luotu hyvin toimiva käytäntö aikuisikäisille mielenterveys- ja päihdekuntoutujille suunnatussa tuki- ja ryhmätoiminnassa. Nyt hyvä käytäntö halutaan siirtää ja mallintaa myös nuorille mielenterveyskuntoutujille sekä maahanmuuttajille että ulkomaalaistaustaisille suunnattuihin vertaistuki- ja ryhmätoimintoihin. Lisäksi hankkeesta saatujen kokemusten kautta on todettu tarve kehittää vapaaehtoisten rekrytointia, koulutusta ja ohjausta ammatillisemmaksi ja ”yhden luukun”-periaatetta noudattavaksi palveluksi. Tähän tarpeeseen vastaa vapaaehtoistoiminnan fyysinen ja virtuaalinen resurssipankki ja vapaaehtoistoiminnan koordinaattorin toimi.

Kaarinassa on kymmenittäin yhdistyksiä ja järjestöjä, jotka pyrkivät rekrytoimaan vapaaehtoistomijoita omaan toimintaansa. Lisäksi kaupungin omat hankkeet ja mm. sosiaalitoimi etsivät jatkuvasti vapaaehtoisia tukihenkilöiksi. Vapaaehtoisten rekrytointi on vuosi vuodelta vaikeampaa, johon yhtenä syynä on ihmisten haluttomuus ja kyvyttömyys sitoutua vapaaehtoistomintaan pitkäksi aikaa. Tarvitaan jotakin uutta esim. ns. tarjotin- mallia, josta niin vapaaehtoinen kuin apua tarvitseväkin voi valita itselleen joko kertaluontoisen tai pidempiaikaisen

palvelun. Vapaaehtoisena voi olla vaikka vain kerran elämässään tai säännöllisesti, jopa useita kertoja viikossa. Mitä enemmän erilaiseen elämäntilanteeseen sopivia vapaaehtoistoiminnan tehtäviä on tarjolla, sitä useammalla ihmisellä on mahdollisuus tulla mukaan toimintaan.

Vapaaehtoisten intensiivinen ohjaaminen ja tukeminen jäävät usein hoitamatta. Vapaaehtoistoimijoita tuetaan useasti "muun työn ohella", jolloin vapaaehtoinen kokee jäävänsä ilman riittävää tukea ja ohjausta. Vapaaehtoistoiminnan tulee olla organisoitua, pitkäjänteistä ja luotettavaa. Siihen liittyy säännöllinen tarpeiden kartoitus, toiminnan suunnittelu, rekrytointi, vastaanotto, perehdytys, koulutus, työnohjaus, palkitseminen, motivointia, virkistystä ja säännöllistä arviointia.

Kaarinassa nuorten mielenterveysongelmat ovat lisääntyneet, syrjäytyneisyys ja nuorten aikuisten koulutuksen puute ja työttömyys kasvanut. Nuoret tipahtavat yhä useammin ja helpommin olemassa olevasta palvelujärjestelmästä, tarjolla ei ole juuri nuorille suunnattuja omia kuntouttavia palveluja eikä tukevia toimintoja. Seuraavien vuosien aikana tulee panostaa 16-30v. mielenterveysongelmia ehkäisevään vertaistukitoiminnan kehittämiseen ja juurruttamiseen. Ryhmätoiminnan avulla ehkäistään sosiaalista hyvinvointia uhkaavia ongelmia sekä syrjäytymistä. Lisätään kohderyhmän itsenäistä suoriutumista ja elämänhallintaa sekä vahvistetaan suojaavia tekijöitä. Panostetaan terveyttä uhkaavien ongelmien havaitsemiseen ja varhaiseen puuttumiseen.

Kaarinan kaupungissa ollaan luomassa palvelukartta Kaarinaan kuntapaikalle tuleville pakolaisille suunnatuista palveluista. Kaarina on tällä hetkellä sitoutunut vastaanottamaan vuosittain noin kymmenen pakolaista. Palvelukarttaan tulee myös kaikille kotouttamisohjelmassa oleville ja muille ulkomaalaistaustaisille kaarinalaisille suunnatut palvelut. Palvelukarttaan halutaan myös kolmas sektori tuottamaan integroitumista lisääviä palveluita lakisääteisten palvelujen tueksi. Kaarinassa on viimeisen vuoden aikana todettu mm. pitkään Suomessa asuneiden Suomen yhteiskuntaan integroituneiden nuorten ulkomaalaistaustaisten naisten lisääntynyt masennus, mielenterveysongelmat, syrjäytyneisyys ja pahoinvointi. Taustalla ovat mm. nuorten naisten ns. pakkoavioitumiseen, äitiyteen ja yhteisöllisyyteen liittyvät problematiikat.

Kaarinassa tarvitaan viranomaistahojen rinnalle vapaaehtoistoimijoita; mm. vertaistukiohjaajia, tukihenkilöitä ja kokemusasiantuntijoita mukaan suunnittelemaan ja kehittämään palvelutarjontaa, tiedottamaan yhteiskuntaa ja päättäjiä erilaisista elämäntilanteista, tuottamaan kuntouttavia toimintoja sekä samalla saamaan itse voimaannuttavia kokemuksia vapaaehtoistoiminnan kautta.

Vertaistukitoiminta tuottaa ruohonjuuritasolla yhteiskuntaan hyvinvointia ja sosiaalista pääomaa, jota viranomaistoiminta ei kykene tuottamaan. Sen lisäksi, että vertaistuki on tärkeää ongelmatilanteissa, se toimii myös arkipäivän elämänlaadun vahvistajana. Vertaistuen myötä kokemuksellinen ja asiantuntijuus tulevat ammatillisen asiantuntijuuden rinnalle.

Yhteisöllisyydellä on positiiviset terveysvaikutukset, vapaaehtoistoiminta ja vertaistuki voimaannuttaa niin saajaa kuin antajaakin. Näillä on myös mielenterveysongelmia ehkäisevä vaikutus. Kaarinassa on olemassa halukkaita ja motivoituneita vapaaehtoistoimijoita. Tarvitaan kuitenkin taho, joka keskitetysti suunnittelee, kokeilee ja koordinoi vapaaehtoistoimintaa. Rekrytoi sekä kouluttaa, tukee ja ohjaa vapaaehtoisia. Vapaaehtoiset odottavat mielekästä, hyvin organisoitua tekemistä. Kun heidän odotuksensa saavat vastakaikua, he myös sitoutuvat toimintaan. Hankkeen myötä toteutuu kansalaisen ja yksilön etu. Hankkeen rakenne eli resurssipankki ja koordinaattorin toimi ovat väline ihmisten aktiivisen kansalaisuuden toteutumiseen.



Kohdealue:

Hanke toimii Kaarinassa tekemällä intensiivistä yhteistyötä kaarinalaisten järjestöjen ja yhdistysten, Kaarinan kaupungin viranhaltijoiden sekä alueen yrittäjien kanssa. Yhteistyötä tehdään kaarinalaisten lisäksi lähialueiden hankkeiden, järjestöjen ja oppilaitosten kanssa. Aiesopimus on tehty Turun resurssikeskus -hankkeen kanssa.

Kohderyhmä:

- 1) Kaarinan alueen kansalaiset
- 2) Kaarinalainen järjestö- ja yhdistyskenttä sekä julkinen taho
- 3) Kansalaiset, joilla vapaaehtoistoiminnan tuottaman palvelun tarve
- 4) Maahanmuuttajat sekä muut ulkomaalaistaustaiset henkilöt
- 5) Nuoret mielenterveyskuntoutujat sekä heidän omaiset ja läheiset
- 6) Alueen työttömät ja muut kuntoutujat
- 7) Opiskelijat

Päätavoite:

- 1) Luoda ”vastoinkäymiset voimavaraksi” –malli

Mallissa siirrytään ongelmakeskeisyydestä ratkaisukeskeisyyteen muuttamalla kansalaisten vastoinkäymiset voimavaraksi ja siten lisäämään vertaistukiohjaajien, kokemusasiantuntijoiden ja vapaaehtoisten reserviä resurssipankissa. Luodaan malli, jota voidaan siirtää hankkeesta saatujen kokemusten jälkeen myös muihin kohderyhmiin mm. lastensuojeluun, nuorisotyöhön, perhetyöhön, vammaistyöhön ja vanhustyöhön.

- 2) Lisätä kansalaisten hyvinvointia ja kansalaisaktiivisuutta luomalla Kaarinaan kaikkia vapaaehtoisjärjestöjä sekä -toimijoita, avuntarvitsijoita, viranomaistahoja ja yritysmaailmaa palveleva vapaaehtoistoiminnan koordinaattorin toimi

Luodaan Kaarinaan vapaaehtoistoiminnan koordinaattorin toimenkuva palvelemaan kaikkia vapaaehtoisjärjestöjä sekä –toimijoita. Koordinaattorin tehtävänä on tuoda esille yhdistyskenttää, vapaaehtoistoiminnan roolia ja merkitystä sekä yhteiskunnassa että paikallistasolla, lisätä yhdistysten välistä, sekä yhdistysten ja yritysten välistä yhteistyötä, kirjata kokemuksia ja levittää niitä seudullisesti ja valtakunnallisesti. Koordinaattori toimii foorumeiden rakentajana, tarjoaa järjestökohtaista ohjausta ja tukea, sekä toimii vapaaehtoistojien rekrytoijana, ohjaajana, tukijana ja kouluttajana.

- 3) Luoda Kaarinaan vapaaehtoistoiminnan fyysinen ja virtuaalinen resurssipankki

Perustetaan vapaaehtoistojien resurssipankki palvelemaan kaikkia kaarinalaisia vapaaehtoisjärjestöjä, vapaaehtoisia, asiakkaita, viranomaistahoja ja yrityksiä. Luodaan uudenlainen tarjotin- malli vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksista. Uuden mallin mukaan vapaaehtoinen kuin myös apua tarvitseva, voi valita kertaluonteisesta muutaman tunnin vapaaehtoistoinnasta aina päivittäin toteutettavaan vapaaehtoistointaan.

Lisäksi vapaaehtoinen voi olla usean eri tahon vapaaehtoistoimija, valita vapaaehtoistoiminnan, ei järjestäjän, vaan toiminnan mielekkyyden kautta. Rekrytointi, koulutus, ohjaus ja tuki tapahtuu kaikki resurssipankin koordinaattorin kautta. Resurssipankki ylläpitää myös projektin aikana kouluttamien mm. palveluiden kehittämiseen erikoistuneiden kokemusasiantuntijoiden ja vertaistukiohjaajien reserviä, järjestää säännöllistä koulutusta ja ohjausta sekä rekrytoi kokemusasiantuntijoita ja vapaaehtoisia.

4) Luoda yhteistyö Turun resurssikeskuksen ja Turun Valikko-ryhmän kanssa

Yhteistyöllä tuetaan vapaaehtoisten liikkumista yli kuntarajojen, lisätään osallistumismahdollisuuksia ja parannetaan avuntarvitsijoiden mahdollisuutta saada palvelua. Lisätään hankkeen laadukkuutta ja osaamisen tasoa. Luodaan yhteinen sähköinen portaali ja yhdenmukainen arviointimalli, sosiaalinen tilinpito.

Osatavoitteet:

1) Kouluttaa hankkeen kohderyhmästä resurssipankkiin vertaistukiohjaajia, kokemusasiantuntijoita ja muita vapaaehtoisia

Projektin aikana kehitetään integroitumista tukevia vertaistukiperiaatteella toimivia ryhmätoimintoja. Lisätään mm. maahanmuuttajien yhteiskuntatietoisuutta, sopeutumista, kulttuuri- ja tapatietämystä sekä samalla parannetaan suomenkielentaitoa ja ehkäistään syrjäytymistä. Vertaistukiryhmätoimintaa tullaan kehittämään samalla menetelmällä myös Kaarinaan muuttaneille kotouttamisohjelman ulkopuolelle jääville ulkomaalaisille. Projektin aikana koulutetaan ulkomaalaistaustaisista, maahanmuuttajista sekä nuorista 16-30-vuotiaista mielenterveysasiakkaita kokemusasiantuntijoita, vertaistukihenkilöitä ja muita vapaaehtoistoimijoita.

2) Luoda opiskelijoille harjoittelu- ja oppimisympäristö kansalaistoiminnan parissa

3) Luoda työttömille ja erilaisille kuntoutujille mahdollisuus tutustua työelämään sekä vapaaehtoistoiminnan voimaannuttavaan vaikutukseen

4) Estää nuorten mielenterveysasiakkaiden putoaminen palveluketjusta erilaisia vertaistuella ja ammatillisesti ohjattuja ryhmiä järjestämällä

5) Luoda ammatillisesti ohjattu sekä vertaistuella ohjattu ryhmätoiminta maahanmuuttajien kotouttamisohjelman tueksi sekä tukea Kaarinassa asuvien muiden ulkomaalaisten integroitumista yhteiskuntaan

6) Kehittää uusia ammatillisesti ohjattuja ryhmätoimintamuotoja ehkäisemään nuorten mielenterveysongelmia

7) Luoda malli yritysten ja vapaaehtoistoiminnan/resurssipankin välille

Toimenpiteet:

- 1) Kootaan foorumi kaarinalaisista järjestöistä ja yhdistyksistä suunnittelemaan ja kehittämään vapaaehtoistoiminnan koordinaattorin toimenkuvaa ja resurssipankkia.
- 2) Kootaan 16–30 -vuotiaiden mielenterveysasiakkaiden kanssa työtä tekevät tahot, omaiset ja läheiset suunnittelemaan ja luomaan raamit nuorten vertaistukiryhmille sekä muulle nuorille suunnatulle tukitoimennalle.
- 3) Kootaan asiantuntijafoorumi suunnittelemaan ja kehittämään maahanmuuttajien ja ulkomaalaistaustaisten integroitumista ja mielenterveysongelmia ehkäisevän tuki- ja ryhmätoiminnan käynnistämistä.
- 4) Kehitetään vertaistukiohjaaja- ja kokemusasiantuntijaohjelma tukemaan kohderyhmän kuntoutumista ja voimaantumista sekä samalla tuomaan kuuluville käyttäjien ja kokemusasiantuntijoiden ääni.
- 5) Rekrytoidaan, koulutetaan ja ohjataan vapaaehtoistimijoita koko hankkeen ajan.
- 6) Rekrytoidaan, koulutetaan ja ohjataan kohderyhmän asiakkaita vertaistukiohjaajan, kokemusasiantuntijan ja muihin vapaaehtoistoiminnan tehtäviin, voimavaraksi resurssipankkiin.

Hankeorganisaatio:

1) Henkilöstö;

kaksi työntekijää, hankkeen koordinaattori ja ohjaaja, vaatimuksena vähintään sosiaali- tai terveydenhuollon ammattikorkeakoulututkinto.

Koordinaattorin toimenkuva;

projektin kokonaisuudesta vastaaminen, raportointi, tiedottaminen, koulutus- ja kehittämisvastuu, vapaaehtoistoiminnan koordinaattorin toimenkuvan kehittäminen ja juurruttaminen, asiakastyö.

Ohjaajan toimenkuva;

ryhmätoiminnan kokonaisuudesta vastaaminen, asiakastyö, koulutus- ja kehittämistyö, juurruttaminen.

2) Ohjausryhmä;

Palveluyhdistys Kaseva ry:n edustajien lisäksi edustaja mm. Kaarinan Vanhusten Palvelukeskuksen säätiöstä, 1-2 muusta kaarinalaisesta järjestöstä, Mielenterveys- ja päihdeyksikkö Vintistä, sosiaalitoimesta, seurakunnasta, Ammattiopisto Liviasta.

3) Kirjanpito;

taloudesta vastaa Palveluyhdistys Kaseva ry:n toiminnanjohtaja Pirkko Heino. Koko yhdistyksen kirjanpidon hoitaa Maininki Oy.

Kustannusarvio:

	2012	2013	2014
Palkat (Kaksi kokopäiväistä työntekijää)	45 000	70 000	70 000
Sosiaali- ja muut henkilöstökulut	18 000	28 000	28 000
Matkakulut	5 000	7 000	7 000
Henkilökunnan koulutus ja työnohjaus	2 000	3 000	3 000
Toimitilan vuokratulot	5 000	8 000	8 000
Vertaistoimijoiden kulut (Mm. koulutus, ohjaus, työnohjaus, mahd. tilavuokrat)	6 000	10 000	10 000
Hankinnat (Tietokoneet, puhelimet, huonekalut yms.)	2 000	2 000	2 000
Tiedotus-, julkaisu-, toimisto- ja ATK-kulut (Tietokoneohjelmat, ATK- huolto- ja tuki, toimistotar- vikkeet, -puhelinkulut)	7 000	10 000	10 000
Asiakkaiden osallisuus- mahdollisuudet (Toimintakulut, mahd. tilavuokrat, tarvikkeet, toiminnalliset kulut ym.)	6 000	8 000	8 000
Projektin arviointi	2 000	3 000	3 000
Sähköinen portaali	2 000	2 000	2 000
Markkinointi (Esitteet, nettisivut, käännö- s-työt, suunnittelu, ilmoitukset, logo)	3 000	5 000	5 000
Muut kulut	2 000	4 000	4 000
Yhteensä	105 000	160 000	160 000

Tiedotussuunnitelma:

- Seminaarit (aloitus-, väli- ja loppuseminaari)
- Koulutustilaisuudet paikallisesti ja alueellisesti
- Luodaan hankkeelle oma www-sivusto, jossa päivitettyä tietoa kokemuksista ja hyväksi koetuista toimenpiteistä
- Sähköinen portaali
- Projektiposti vapaaehtoisille
- Paikalliset lehdet
- Ammattilehdet
- Oppilaitosvierailut

Hankkeen tuolokset:

- 1) 2015 Kaarinaan on luotu vapaaehtoistoiminnan koordinaattorin toimi sekä vapaaehtoistoimijoita välittävä, ohjaava ja tukeva sekä vapaaehtoistoimintaa kehittävä fyysinen ja virtuaalinen (sähköinen portaali) resurssipankki
- 2) On luotu kokemusasiantuntijoiksi ja vertaistukiohjaajiksi sopiville "vastoinkäymiset voimavaraksi" -koulutusohjelma, jolla on myös itseään voimaannuttava vaikutus
- 3) Hankkeen aikana on koulutettu 6-10 sekä kokemusasiantuntijaa että vertaistukiohjaajaa
- 4) Moniammatillisessa yhteistyössä toteutetut ammatillisesti ohjatut vertaistukiryhmät ovat juurtuneet osaksi mielenterveystyötä
- 5) Vertaistuki- ja kokemusasiantuntijuus toimii aktiivisena tukena mielenterveystyössä, kotouttamisohjelmassa sekä muiden ulkomaalaistaustaisten integroitumisessa
- 6) Erilaisia vertaistukiryhmiä 4-6
- 7) On luotu toimiva malli ja käsikirja "Vastoinkäymiset voimavaraksi" - menetelmästä mallinnettavaksi muille kohderyhmille
- 8) On luotu yritysmaailman kanssa erilaisia yritykselle sopivia räätälöityjä mahdollisuuksia olla osana yhteiskuntavastuullista kansalaistoimintaa

Hankkeen seuranta ja arviointi:

- 1) Ohjausryhmä seuraa hankkeen etenemistä ja tavoitteiden saavuttamista, sekä arvioi hanketta säännöllisesti, vähintään neljä kertaa vuodessa.
- 2) Vuosittain arvioidaan hankkeen saavutuksia tekemällä kysely vapaaehtoisille, järjestöille, yrityksille, yhteistyökumppaneille ja asiakkaille.
- 3) SWOT- analyysin avulla arvioidaan vuosittain yhdistyksen ja työntekijöiden omaa roolia ja panosta hankkeeseen sekä ennakoidaan mahdollisia hankkeen tuloksia heikentäviä riskejä.
- 4) Yhdistyksen hallitukselle, Kaarinan perusturvalautakunnalle ja kansalaistoiminnan lautakunnille sekä Raha-automaattiyhdistykselle toimitetaan väli- ja vuosiraportit sekä loppuraportti.
- 5) Hankkeen lopullista arviointia varten tuotetaan hankkeesta YAMK tai AMK-opinnäytetyö tai pro gradutyö
- 6) Hankkeen ulkopuolisina arvioitsijoina toimivat Turun resurssikeskus- hanke sekä maahanmuuttajien ja ulkomaalaistaustaisten asiakkaiden osalta Turun naiskeskus-yhdistys ry:n Raija Ala-Lipasti.
- 7) Hankkeen aikana luotuja hyviä käytäntöjä levitetään laajemmin muihinkin kohderyhmiin sovellettaviksi sekä paikallisesti että alueellisesti.
- 8) Koko hankkeen ulkopuolisen arvioitsijana toimii Turun resurssikeskus- hanke

Kaarinassa 26.5.2011

PALVELUYHDISTYS KASEVA ry

Pirkko Heino
toiminnanjohtaja

Tiina Valtanen
projektityöntekijä